

SIEDLCE LAT 20. ... OCALIĆ OD ZAPOMNIENIA

Beata Troć

KATEGORIA WIEKOWA: 15-18 LAT

Mazowsze.
serce Polski

ADRESAT: uczniowie w wieku 15–18 lat.

CZAS ZAJĘĆ: 3 × 45 minut.

SŁOWA KLUCZOWE: wojna polsko-bolszewicka 1919–1920, bolszewicy, niepodległość, Ojczyzna.

WPROWADZENIE

Cykl lekcji przeznaczony dla uczniów szkoły ponadpodstawowej. Zajęcia można realizować na kółku historycznym lub na lekcjach historii.

Proponowany scenariusz zajęć ma na celu poznanie historii Siedlec lat 20. ubiegłego wieku, mieszkańców miasta i najważniejszych wydarzeń. W historii Polski mają one szczególną wartość, ponieważ wtedy nie tylko stworzono struktury państwowości polskiej, ale też broniono zaciekle upragnionej i wyczekiwanej wolności.

Scenariusz pozwala zaangażować młodzież dzięki zastosowaniu metod aktywizujących oraz nowoczesnych narzędzi informacyjnych. Odnalezione informacje uczniowie wykorzystają do przygotowania prezentacji w dowolnej formie obrazującej lata 20. w Siedlcach (pokaz, komiks, wystawa, artykuł do gazetki szkolnej, nagranie filmu). Wyniki pracy zostaną upowszechnione w formie gazetki, informacji na stronie internetowej szkoły i będą możliwe do wykorzystania przez nauczycieli na lekcjach historii.

CEL OGÓLNY

Zdobycie wiedzy o życiu mieszkańców Siedlec w latach 20. XX wieku. Wzmacnianie poczucia więzi i współodpowiedzialności lokalnej. Poznanie dziejów „Małej Ojczyzny” i jej dziedzictwa historycznego oraz rozwijanie poczucia własnej tożsamości regionalnej. Rozbudzanie poczucia miłości do Ojczyzny i narodu przez kultywowanie pamięci o wydarzeniach historycznych.

CELE SZCZEGÓLWE

Uczeń:

- poznaje zasłużonych siedlczan z lat 20. XX wieku;
- zapoznaje się z tekstami źródłowymi do historii Siedlec i regionu;
- pogłębia wiedzę na temat historii Siedlec jako miasta wielowyznaniowego i wielokulturowego;
- pobudza zainteresowanie historią regionu;
- wykorzystuje dostępne narzędzia w zakresie pozyskania wiedzy;
- wyszukuje informacje z różnych źródeł;
- selekcjonuje informacje z danego kręgu tematycznego;
- kształtuje w sobie takie cechy i postawy, jak: otwartość na innych, tolerancja, empatia, ciekawość, kreatywność, wrażliwość;
- umie łączyć ze sobą różnorodne zgromadzone treści i tworzyć na ich podstawie rozbudowane narracje;
- przeszukuje i wykorzystuje lokalne zasoby archiwalne;
- rozwija umiejętności pracy twórczej;
- potrafi dzielić się odpowiedzialnością i zadaniami;

- doskonalili umiejętność pracy w grupie i wypowiedzenia się na forum klasy;
- przygotowuje zgromadzone informacje do prezentacji za pomocą narzędzi elektronicznych.

METODY PRACY:

- pogadanka;
- wykład;
- burza mózgów;
- metoda poszukująca;
- dyskusja;
- mapa myśli.

FORMY PRACY:

- indywidualna,
- grupowa.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

- karty pracy;
- materiały pomocnicze w kopercie;
- teksty źródłowe;
- telefon komórkowy z dostępem do internetu;
- atlas.

ZAŁĄCZNIKI:

1. **Załącznik nr 1 i 2** Sprawozdanie sytuacyjne starosty siedleckiego za okres od 1 kwietnia 1919 roku do 1 kwietnia 1920 roku, (dotyczy sytuacji politycznej i społecznej oraz przemysłu i handlu), Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 342 Starostwo Powiatowe w Siedlcach 1918–1939, sygn. 2, s. 3, 5.
2. **Załącznik nr 3** Wykaz rzemieślników zamieszkałych w obrębie II dzielnicy miasta Siedlce, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 336 Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Siedlcach [1916] 1919–1933, sygn. 116, Spisy. [Osób zamieszkałych na terenie miasta Siedlce. Zakładów produkcyjnych, kawiarni, mieszkań-pustostanów] 1919 rok, s. 46 i 46 verso.
3. **Załącznik nr 3.2** Szyld reklamowy F. Celnik, Siedlce ul. Kilińskiego 24, Źródło: Wirtualny Sztetl.
4. **Załącznik nr 4** Sprawozdanie sytuacyjne starosty siedleckiego za okres od 1 kwietnia 1919 roku do 1 kwietnia 1920 roku, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 342 Starostwo Powiatowe w Siedlcach 1918–1939, sygn. 4, s. 4.
5. **Załącznik nr 5** Spis restauracji, cukierni, kawiarni i tych utrzymujących muzykę w obrębie I dzielnicy miasta Siedlce, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 336 Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Siedlcach [1916] 1919–1933, sygn. 116, Spisy. [Osób zamieszkałych na terenie miasta Siedlce. Zakładów produkcyjnych, kawiarni, mieszkań-pustostanów] 1919 rok, s. 128.
6. **Załącznik nr 6** Spis zakładów gastronomicznych oraz kawiarni i herbaciarni znajdujących się w II dzielnicy miasta Siedlce, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 336 Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Siedlcach

- [1916] 1919–1933, sygn. 116, Spisy. [Osób zamieszkałych na terenie miasta Siedlce. Zakładów produkcyjnych, kawiarni, mieszkań–pustostanów] 1919 rok, s. 177.
7. **Załącznik nr 7** Spis stowarzyszeń znajdujących się w II dzielnicy miasta Siedlce, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 336 Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Siedlcach [1916] 1919–1933, sygn. 116, Spisy. [Osób zamieszkałych na terenie miasta Siedlce. Zakładów produkcyjnych, kawiarni, mieszkań–pustostanów] 1919 rok, s. 182.
 8. **Załącznik nr 8** Siedlce. Gimnazjum [Żeńskie] im. Królowej Jadwigi [przy ul. Biskupa Ignacego Świrskiego, obecnie siedziba Urzędu Stanu Cywilnego, widok z kamienicy od strony zachodnio-południowej]. Wyd. Fot. B. Sadowski, Siedlce [ok. 1924 roku], Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 530 Zbiór pocztówek siedleckich 1903–1939, sygn. 30.
 9. **Załącznik nr 9** Siedlce. Gimnazjum Żeńskie Konstancji Zembrzuskiej [ul. Ogrodowa, obecnie ul. Sienkiewicza; ok. 1910], Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 530 Zbiór pocztówek siedleckich 1903–1939, sygn. 22.
 10. **Załącznik nr 10** Siedlce. Szkoła Rzemieślnicza [obecnie Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Stanisława Staszica przy ul. Konarskiego]. Wyd. Fot. B. Sadowski, Siedlce [ok. 1926 roku] Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 530 Zbiór pocztówek siedleckich 1903–1939, sygn. 29.
 11. **Załącznik nr 11** Gimnazjum Męskie w Siedlcach, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 530 Zbiór pocztówek siedleckich 1903–1939.
 12. **Załącznik nr 12** Zdjęcie grupowe: Uczennice i nauczyciele prywatnej Żeńskiej Szkoły Handlowej Jadwigi Barszczewskiej w Siedlcach. Fot. A. Gancwol. Siedzą od lewej: Natalia Egierszordorf, ks. Koronat Piotrowski, Mieczysław Aślanowicz, Jadwiga Barszczewska–Michałowska, Konrad Chmielewski, Aleksy Chrzanowski, Zygmunt Michałowski, stoją od lewej: Teodor Vieveger, Władysław Ślaski, Jadwiga Brodzińska, Jadwiga Vieveger, Janka Miedzińska, Stasia Charnocka, Zofia Rakowska, Janka Walczyńska, Halina Bereza, Roman Waśniewski, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 1951 Zbiór Haliny Berezy (1883–1974), siedleckiej nauczycielki, sygn. 10.
 13. **Załącznik nr 13** Zdjęcie grupowe profesorów i maturzystek, m.in. Aniela Zawadzka, Halina Bereza, ks. Maknia, Izabella Janke, dyr. Janina Szczerska Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 1951 Zbiór Haliny Berezy (1883–1974), siedleckiej nauczycielki, sygn. 11.
 14. **Załącznik nr 14** Fotografia portretowa Haliny Berezy, nauczycielki języka francuskiego w siedleckich szkołach na tle werandy, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 1951 Zbiór Haliny Berezy (1883–1974), siedleckiej nauczycielki, sygn. 1.
 15. **Załącznik nr 15** Sprawozdanie sytuacyjne starosty siedleckiego za okres od 1 kwietnia 1919 roku do 1 kwietnia 1920 roku (dotyczy aprowizacji), Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 342 Starostwo Powiatowe w Siedlcach 1918–1939, sygn. 2, s. 8.
 16. **Załącznik nr 16** Sprawozdanie sytuacyjne starosty siedleckiego za okres od 1 kwietnia 1919 roku do 1 kwietnia 1920 roku (dotyczy ubezpieczenia od ognia), Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 342 Starostwo Powiatowe w Siedlcach 1918–1939, sygn. 2, s. 13.

17. **Załącznik nr 16.1** Sprawozdanie sytuacyjne starosty siedleckiego za okres od 1 kwietnia 1919 roku do 1 kwietnia 1920 roku (dotyczy bezpieczeństwa publicznego), Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 342 Starostwo Powiatowe w Siedlcach 1918-1939, sygn. 2, s. 11.
18. **Załącznik nr 16.2** Sprawozdanie sytuacyjne starosty siedleckiego za okres od 1 kwietnia 1919 roku do 1 kwietnia 1920 roku (dotyczy wojska), Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 342 Starostwo Powiatowe w Siedlcach 1918-1939, sygn. 4, s. 12.
19. **Załącznik nr 17** Fotografia z przedstawienia amatorskiego na podstawie sztuki Aleksandra Fredry *Pierwsza lepsza*, m.in. Halina Bereza, Jadwiga Prokopiak, Władysław Wielowiejski, fot. Jean Szymborski, Siedlce, ul. Ogrodowa 29, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 1569, Zbiór Haliny Berezy (1883-1974), siedleckiej nauczycielki, sygn. 16.
20. **Załącznik nr 18** Fotografia z przedstawienia amatorskiego na podstawie sztuki Gabrieli Zapolskiej *Moralność Pani Dulskiej*. Jako Hesja - Halina Bereza, Dulska - Władysława Lutnicka, Mela - Janina Latour, Zbyszek - Władysław Zabięto, fot. Jean Szymborski, Siedlce, ul. Ogrodowa 29, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 1569, Zbiór Haliny Berezy (1883-1974), siedleckiej nauczycielki, sygn. 14.
21. **Załącznik nr 19** Fotografia z przedstawienia amatorskiego na podstawie sztuki Gabrieli Zapolskiej *Żabusia*, m.in. K. Mroczkova, Janina Szczygielska, H. Świerżbińska, R. Makowska, B. Piesiewiczówna, fot. A. Gancwol, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 1569, Zbiór Haliny Berezy (1883-1974), siedleckiej nauczycielki, sygn. 17.
22. **Załącznik nr 20** Program wodewilu w 5 aktach Konstantego Krumłowskiego *Królowa Przedmieścia* w Siedlcach w dniu 15 marca 1920 roku, dochód na święcone dla żołnierzy, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 1569, Zbiór Haliny Berezy (1883-1974), siedleckiej nauczycielki, sygn. 30.
23. **Załącznik nr 21** Herb Polski z lat 1919-1927.
24. **Załączniki nr 22-24** karty pracy.
25. **Załącznik nr 25** Wykaz dezertków z powiatu siedleckiego, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 336 Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Siedlcach [1916] 1919-1933, sygn. 117, s. 326.
26. **Załącznik nr 26** Meldunek starosty siedleckiego z 15.07.1920 roku, w sprawie nakłaniania do dezercji, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 336, Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Siedlcach [1916] 1919-1933, sygn. 118, s. 5.
27. **Załącznik nr 27** Pismo starosty siedleckiego z 16.07.1920 w sprawie utworzenia w gminach Komitetów Pomocy Żołnierzowi Polskiemu, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 92, Akta gminy Żeliszew powiat Siedlce 1840-1946, sygn. 835, s. 52.
28. **Załączniki nr 28-29** Pismo starosty siedleckiego z 19.07.1920 w sprawie zabezpieczenia mostów, środków komunikacyjnych i telegrafów przed dywersją bolszewicką, Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 92, Akta gminy Żeliszew powiat Siedlce 1840-1946, sygn. 835, s. 53, 55.
29. **Załącznik nr 30** Rozporządzenie Rady Obrony Państwa o jednorazowej daninie na potrzeby wojska, zespół nr 92, Akta gminy Żeliszew powiat Siedlce 1840-1946, sygn. 858, k. 6.

DO WYKORZYSTANIA TAKŻE:

- Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 36 Akta miasta Siedlce 1781-1950, sygn. 15 Stan majątku i finansów miasta na dzień 1 stycznia 1925 roku.
- Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 1179 II Liceum Ogólnokształcące imienia Królowej Jadwigi w Siedlcach 1920-1978.
- Archiwum Państwowe w Siedlcach, zespół nr 279 Siedleckie Gimnazjum Męskie 1873-1918.
- Archiwum Państwowe w Lublinie, zespół nr 403 Urząd Wojewódzki Lubelski 1919-1939.

BIBLIOGRAFIA:

- H. Bereza, *Dziennik: zapiski z lat 1900-1940*, oprac. i red. W. Okniński, Archiwum Państwowe, Siedlce 2017.
- M. Dauksza, *Siedlczanie w obliczu bolszewickiej inwazji 1920*, „Prace Archiwalno-Konserwatorskie na Terenie Województwa Siedleckiego” 1997, zeszyt 10, s. 103-133.
- Dokumenty niepodległości w regionie siedleckim*, oprac. D. Magier, wyd. Archiwum Państwowe w Siedlcach i Fundacja Rozwoju Badań Regionalnych Sigillum, Siedlce 2019.
- U. Głowacka-Maksymiuk, *Ulice Siedlec. Historia, patroni, zabytki*, Siedlce 1997.
- D. Grzegorzczuk, *Astaniowicz Mieczysław*, [w:] *Słownik biograficzny Południowego Podlasia i Wschodniego Mazowsza*, t. 1, pod red. A. Kołodziejczyka przy współpr. W. Charczuka i D. Grzegorzczuka, Siedleckie Towarzystwo Naukowe, Instytut Historii Akademii Podlaskiej, Siedlce 2009, s. 41-43.
- J. Izdebski, *Działania wojenne na Podlasiu w sierpniu 1920 roku*, Muzeum Okręgowe w Siedlcach, Siedlce 1991.
- E. Kopówka, *Żydzi w Siedlcach 1850-1945*, Stowarzyszenie tutajteraz, Siedlce 2009.
- S. Kordaczuk, *Siedlecki fotograf Adolf Ganiewski (Gancwol) 1870-1942*, Muzeum Regionalne, Siedlce 2009.
- S. Kordaczuk, *Pejzaż Siedlec z „Jackiem” w tle*, Muzeum Regionalne, Siedlce 2014.
- S. Kordaczuk, *Wydawcy pocztówek siedleckich*, [w:] B. Mitura, *Siedlce na dawnej pocztówce*, Siedleckie Towarzystwo Samorządowe, Siedlce 1996.
- S. Kordaczuk, *Ciekawość minionych lat. Historia Siedlec i okolic z rodzinnych szuflad*, Stowarzyszenie tutajteraz, Siedlce 2018.
- S. Kordaczuk, *Fotografowie działający w Siedlcach w latach 1866-1945*, „Niepodległość i Pamięć” 2016, t. 23, nr 2 (54), s. 43-92.
- E. Kospath-Pawłowski, T. Włodarczyk, *Siedlce 1448-1995*, Ajaks, Siedlce 1996.
- J. Kuligowski, *Fotografie Siedlec z lat 1900-1944 ze zbiorów Archiwum Państwowego w Siedlcach*, Archiwum Państwowe, Siedlce 1997.
- T. Krawczak, *Postawa społeczeństwa siedleckiego w pierwszych latach niepodległego państwa*, [w:] *Spółeczeństwo siedleckie w walce o wyzwolenie narodowe i społeczne*, PWN, Warszawa 1981, s. 195-210.
- T. Moniewski, *Siedlce. Przewodnik po mieście i powiecie*, Siedlce 1929.

- D. Pikula, *Tańcem oczarowana. Wspomnienia o Ziucie Buczyńskiej*, Siedleckie Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Brama”, Siedlce 2012.
- J. Polkiewicz, *Szkolnictwo siedleckie w okresie międzywojennym*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2007.
- J. Szczepański, *Społeczeństwo siedleckie wobec wojny polsko-sowieckiej 1920 roku*, „Prace Archiwalno-Konserwatorskie na Terenie Województwa Siedleckiego” 1995, zeszyt 9, s. 159-175.
- J. Szczepański, *Wojna 1920 roku na Mazowszu i Podlasiu*, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Warszawa 1996.
- I. Strojecki, *Leon Barszczewski*, [w:] *Informator wystawy „XIX-wieczna Azja Środkowa w obiektywie Leona Barszczewskiego”*, Płock 2007.
- A. Winter, *Siedlce 1918-1939*, Miejska Biblioteka Publiczna, Siedlce 2015.
- W. Więch-Tchórzewska, *Rok 1920. Wybór źródeł z zasobu Archiwum Państwowego w Siedlcach*, Archiwum Państwowe, Siedlce 2005.
- „Gazeta Podlaska” 1923, nr 46.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE [dostęp: 16.09.2020]:

- <https://szukajwarchiwach.pl/>
- <https://www.youtube.co/watch?v=OoXrQfdiPTO>
- <https://www.youtube.com/watch?v=ck9YoSrEupg>
- <https://polona.pl/item/18385494/0>
- http://mazowsze.hist.pl/33/Szkice_Podlaskie/708/2009/24775/
- <https://www.powiatsiedlecki.pl/wiek-xx/>
- <https://www.biogramy.pl/a/biografia/ziuta-wlasc-jozefa-buczynska-z-domu-wolosz-tancerka-wiesz>
- http://mazowsze.hist.pl/33/Szkice_Podlaskie/708/2009/24775/
- <https://www.tygodniksiedlecki.com/t8448-zagadki.gancwola.htm>
- <https://myvimu.com/exhibit/54753253-siedlce-ogrod-miejski-pocztowka-wyd-a-gancwol>
- http://www.mtg-malopolska.org.pl/images/skany/spis_nauczycieli/spis_nauczycieli.pdf
- <http://zolkiewski172lata.blogspot.com/2014/08/zokiewszczacy-mieczysaw-asanowicz.html>
- <https://polona.pl/item/siedlce,OTM3MDkzMzM/6/#info:metadata>
- http://mazowsze.hist.pl/19/Rocznik_Minsko_Mazowiecki/444/2000/15736/
- <https://sztetl.org.pl/pl/miejscowosci/s/604-siedlce/103-handel-przemysl-uslugi/90617-udzial-zydow-siedleckich-w-rozwoju-gospodarczym-miasta>
- <http://www.siedlce-zwiedzanie.pl/szkolaszwedowskiego.htm>
- Kolekcje archiwów rodzinnych: Jana Adamiaka siedleckiego stolarza (1870-1936) i Haliny Berezy, nauczycielki języka francuskiego (1883-1974), dostępne na stronie Archiwum Państwowego w Siedlcach
- <https://www.siedlce.ap.gov.pl/art,255,kolekcja-jana-adamiaka>
- <https://www.siedlce.ap.gov.pl/art,248,kolekcja-haliny-berezy>

PRZEBIEG ZAJĘĆ

PRZEBIEG ZAJĘĆ

LEKCJA 1

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematyką zajęć, przedstawia ogólny zarys problematyki: Sytuacja społeczno-gospodarcza Siedlec w pierwszych latach niepodległości. W 1920 roku Siedlce stanowiły ośrodek administracyjny szczebla powiatowego, wchodzący w skład województwa lubelskiego. W mieście nie było większego przemysłu, znaczna część mieszkańców zajmowała się rzemiosłem, które stanowiło główne źródło utrzymania. W niewielkich zakładach rzemieślniczych, zatrudniających po kilka osób, pracowały nierzadko całe rodziny. Handel w większości pozostawał w rękach Żydów.

Dość duża była liczba urzędników. Siedlce liczyły w tym okresie ponad 30 tys. mieszkańców, z czego 48% stanowili Żydzi. Wielu artykułów pierwszej potrzeby brakowało na rynku, a reglamentowane produkty zaspokajały popyt tylko w niewielkim stopniu. Jak podawał starosta siedlecki w sprawozdaniu w kwietniu 1920 roku, „We wszystkich sferach dająca się odczuć drożyzna, spadek naszej waluty i brak materiałów i produktów pierwszej potrzeby”. Brakowało węgla, a drewno opałowe otrzymywali wyłącznie urzędnicy państwowi, dostawy obuwia pokryły zaledwie jedną czwartą potrzeb. Brak pracy dotyczył wielu mieszkańców. Sytuacja gospodarcza miasta była bardzo trudna, niektóre zakłady uległy zniszczeniu podczas I wojny światowej, reszta została wywieziona przez Rosjan. Wszystko to sprawiało, że części ludności, zwłaszcza żydowskiej, żyło się nie najlepiej. Po odzyskaniu niepodległości w Siedlcach nastąpił szybki rozwój szkolnictwa i duży wzrost liczby uczniów.

Rozwijał się ożywiony amatorski ruch teatralny. Istniało wiele organizacji, przy których skupiali się artyści amatorzy, pracownicy różnych siedleckich instytucji wystawiali sztuki, poczynawszy od farsy lub komedii, a kończąc na poważnych dramatach. Oprócz występów miejscowych artystów amatorów siedlczanie mogli oglądać wielu przyjezdnych aktorów z trup teatralnych z różnorodnym repertuarem.

CZĘŚĆ GŁÓWNA

Uczniowie zostają podzieleni na cztery grupy. Każda grupa otrzymuje kopertę, w której znajdują się kopie dokumentów.

Zadanie:

Wejść w rolę starosty siedleckiego i na zebraniu urzędników Magistratu miasta Siedlce na podstawie dokumentów omów poszczególne zagadnienia. Możesz skorzystać z dostępnych źródeł informacji.

GRUPA I

1. Opisz sytuację gospodarczą i polityczną Siedlec na początku 1920 roku.
2. Omów stan przemysłu i handlu oraz wymień stowarzyszenia kupieckie działające w mieście.
3. Czy w Siedlcach odbywały się targi i jarmarki?
4. Jakie działały instytucje finansowe i kredytowe?
5. Jaki był udział siedleckich Żydów w rozwoju miasta?

Wykorzystaj **załączniki nr 1-7**.

GRUPA II

1. Wymień szkoły działające w Siedlcach w 1920 roku.
2. Opisz problemy, z jakimi borykały się siedleckie placówki oświatowe w pierwszych latach niepodległości.

3. Które szkoły mieściły się w budynkach miejskich, a które w domach prywatnych i wynajętych pomieszczeniach?
4. Wymień kilku nauczycieli siedleckich szkół i wskaż, w których placówkach uczyli.

Wykorzystaj **załączniki nr 8-14**.

GRUPA III

1. Omów działania Urzędu Aprowizacyjnego w Siedlcach w 1920 roku.
2. Opisz, jakie trudności napotykał Urząd, i wyjaśnij, czym były spowodowane.
3. Jak wyglądała komunikacja miejska i jaki był stan zachowania dróg?
4. Czy w mieście działała Straż Ogniowa i jakie były problemy z zaopatrzeniem w sprzęt?

Wykorzystaj **załączniki nr 15-16**.

GRUPA IV

1. Wymień działające w Siedlcach stowarzyszenia kulturalno-oświatowe i placówki kulturalne.
2. Jakie wydarzenia kulturalne odbywały się na początku lat 20.?
3. Opisz stan bezpieczeństwa publicznego w mieście.

Wykorzystaj **załączniki nr 17-20**.

Burza mózgów

Aby wyszukać informacje dotyczące różnych zagadnień, uczniowie mogą skorzystać z telefonu i dostępnych zasobów informacji (literatury przedmiotu oraz prasy z okresu dwudziestolecia międzywojennego dostępnej online). Celem zajęć jest również pokazanie źródeł historycznych z Archiwum Państwowego w Siedlcach – instytucji gromadzącej dokumenty związane z historią regionu – oraz ze zbiorów innych archiwów i instytucji, takich jak muzea, lokalne biblioteki, zawierają one bowiem materiały warte zainteresowania młodych ludzi. Nauczyciel wskazuje różne źródła pozyskania wiedzy m.in. serwis szukajwarchiwach.gov.pl, gdzie opubliko-

wano ponad 38 mln skanów dokumentów z archiwów państwowych, a także stronę archiwarodzinn.gov.pl, poświęconą tworzeniu archiwów rodzinnych. Wymiana doświadczeń w zakresie możliwości korzystania z różnych źródeł, a przede wszystkim praca ze źródłem, wzbogacającą uczniów. Uświadamia im, że bezpośrednio sięgają do dokumentów, które były wytworzone w konkretnym czasie. Podczas tej części zajęć najważniejsza jest praca ze źródłami oraz kreatywność uczniów.

Po zakończeniu pracy uczniowie inscenizują zebranie i wytypowane osoby prezentują wyniki pracy.

Uczniowie tworzą mapę myśli, kluczem będzie słowo Niepodległość.

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA

Podczas I wojny światowej Polacy po 123 latach zaborów wywalczyli Niepodległość. Zaczęły powstawać na nowo polskie instytucje. Budowa odrodzonego państwa polskiego nie była procesem łatwym. Nastąpiły czasy trudne, ale też pełne dumy ze świeżo odzyskanej Niepodległości. Symbolem tej dumy jest biały orzeł widoczny na sztandarach, żołnierskich czapkach czy urzędowych pieczęciach (załącznik nr 21). Rok 1921 i kolejne lata w Siedlcach to liczenie strat i odbudowa po wojnie z bolszewikami.

Nauczyciel kieruje pytanie do uczniów:

Czy w waszych rodzinnych zbiorach znajdują się dokumenty dotyczące waszych przodków z lat 20. XX wieku?

LEKCJA 2

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematyką i celem zajęć: Znani i zasłużeni mieszkańcy Siedlec lat 20. ubiegłego wieku. Zajęcia dają możliwość przypomnienia sylwetek osób związanych z Siedlcami:

pedagogów, działaczy społecznych, regionalistów, ludzi kultury i sztuki, zasłużonych obywateli miasta, badaczy dziejów Siedlec okresu dwudziestolecia międzywojennego, tych, którzy w szczególności zapisali się w historii miasta.

CZĘŚĆ GŁÓWNA

Nauczyciel rozdaje uczniom kartę pracy (**załącznik nr 22**) przedstawiając mieszkańców Siedlec okresu dwudziestolecia. Zadaniem uczniów jest odnalezienie informacji związanych z ich życiem i działalnością.

1. Czym się zasłużyli w historii miasta i czy są upamiętnieni np. nazwą ulicy, szkoły?
2. Czy zachowały się jakieś pamiątki, dokumenty dotyczące ich życia i działalności?
3. Jakie instytucje je przechowują?
4. Czy korzystałeś z zasobów i zbiorów tych instytucji?

W celu uzyskania informacji uczniowie skorzystają z dostępnych online źródeł informacji.

Nauczyciel zapoznaje się z efektami pracy uczniów. Poszczególne zespoły przedstawiają opracowane zagadnienia w dowolnej formie. Różnorodność prezentacji pozwala na wymianę doświadczeń.

Po zakończeniu prezentacji tworzona jest mapa myśli do klucza *Siedlce moje miasto*.

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA

Nauczyciel podsumowuje lekcję. Powojenne lata przyniosły miastu wielu społeczników, zwłaszcza nauczycieli zaangażowanych w działalność oświatową i edukację. Celem lekcji było pokazanie ich życia i udziału w budowie niepodległej Polski, a także pokazanie różnych instytucji gromadzących dokumenty związane z historią regionu.

ZADNIE DOMOWE

Stwórz portfolio zasłużonych mieszkańców Siedlec okresu dwudziestolecia:

zbierz zdjęcia, kopie dokumentów dotyczących ich życia i działalności, wspomnienia, pamiętniki, artykuły i wycinki prasowe, zdjęcia budynków, w których mieszkali (prasa z okresu dwudziestolecia międzywojennego dostępna jest w zbiorach Biblioteki Archiwum Państwowego w Siedlcach, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Siedlcach, Biblioteki Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach oraz Biblioteki Narodowej). Portfolio można wzbogacić różnymi elementami, np. opisem podjętych w ramach zadania działań.

LEKCJA 3

CZĘŚĆ WSTĘPNA

Nauczyciel zapoznaje uczniów z tematyką zajęć: Siedlce w obliczu inwazji bolszewickiej 1920 roku.

W obliczu zbliżającej się inwazji bolszewickiej w Siedlcach powołano 12 lipca 1920 roku Komitet Obrony. Organizował on wszelkie formy pomocy dla żołnierzy i ich rodzin – zbiórki pieniędzy, koni, odzieży i sprzętu dla wojska (np. siodeł) – a także wiecje propagandowe, celem agitacji do wstępowania do armii ochotniczej, zbierał też fundusze na rzecz wojska. 28 lipca powołano Straż Obywatelską. Ludność miasta zaangażowano do robót publicznych. W tym czasie nastąpił napływ uchodźców z Kresów Wschodnich, którzy przybywali do Siedlec i innych miast województwa lubelskiego w obawie przed bolszewikami. 11/12 sierpnia 1920 roku bolszewicy wkroczyli do miasta. Sztab 16. armii, która zajęła Siedlce, mieścił się w hotelu Wiktoria przy ul. Pięknej (ul. Pułaskiego). W krótkim czasie obsadzono najważniejsze punkty miasta i zajęto gmachy użyteczności publicznej (budynek Sądu Okręgowego bolszewicy zamienili na szpital). Po zajęciu miasta przystąpiono do tworzenia Rewkomu. Trzon stanowili Polacy przybyli z Rosji wraz z najeźdźcą. Przewodniczącym został towarzysz Alperowicz

z Roskoszy. Będący w mieście Feliks Dzierżyński mianował 15 sierpnia gubernatorem siedleckim Stanisława Krasuskiego, dotychczasowego niższego kancelistę magistratu. Poparcie udzielone bolszewikom przez część ludności żydowskiej zaciężyło negatywnie na dalszych stosunkach polsko-żydowskich. Działania wojenne na froncie spowodowały, że Rosjanie wkrótce byli zmuszeni się wycofać. Opuścili Siedlce w nocy 17/18 sierpnia 1920 roku i „o świcie miasto było wolne”.

CZĘŚĆ GŁÓWNA

Uczniowie zostają podzieleni na cztery grupy. Nauczyciel rozdaje uczniom kopie dokumentów nr 24-30 i karty pracy.

GRUPA I

Odpowiedz na pytania.

1. Wymień etapy wojny polsko-sowieckiej w latach 1919–1920. Skorzystaj z mapy zamieszczonej w atlasie.
2. W dwudziestoleciu międzywojennym Siedlce stanowiły silny garnizon. Wymień jednostki wojskowe, które tu stacjonowały.

Ad. 1

1. **etap:** 1919 rok – starcia na Białorusi, inicjatywa w rękach Polaków.
2. **etap:** 1920 rok – rozszerzenie się działań wojennych, ofensywa Armii Czerwonej.
3. **etap:** marsz wojsk polskich na Kijów.
4. **etap:** kontrofensywa Armii Czerwonej i Bitwa Warszawska, zatrzymanie bolszewików.

Ad. 2

W Siedlcach w okresie międzywojennym miały siedziby m.in. dowództwo i sztab 9. Dywizji Piechoty, Komenda Rejonu Uzuppełnień, Rejonowy Inspektor Koni, Wojskowy Sąd Rejonowy, Obwodowa Komenda Przysposobienia Wojskowego nr 22, Powiatowy Komendant PW Kra-kusów, 9. pluton żandarmerii, 22. Pułk

Piechoty i – do 1933 roku – 9. Pułk Artylerii Ciężkiej.

GRUPA II

Odpowiedz na pytania.

1. Jaka była sytuacja społeczno-polityczna w mieście przed wkroczeniem Armii Czerwonej?
2. Jak zachowywało się społeczeństwo Siedlec w obliczu inwazji bolszewickiej?
3. Jaki był stosunek ludności żydowskiej do bolszewików po zajęciu miasta?

GRUPA III

Odpowiedz na pytania.

1. Jak zachowywało się społeczeństwo podczas zajęcia miasta przez Rosjan?
2. Jak zachowywali się bolszewicy w stosunku do miejscowej ludności?
3. Czy wprowadzali restrykcje?

GRUPA IV

Odpowiedz na pytania.

1. Jakie panowały nastroje wśród ludności po wycofaniu się bolszewików z Siedlec?
2. Jakie represje nastąpiły za poparcie udzielane bolszewikom?
3. Omów relacje ludności polskiej i żydowskiej po wyjściu z Siedlec Rosjan.

Poszukując dokumentów, uczniowie mogą skorzystać z zasobu Archiwum Państwowego w Siedlcach, dostępnego online w serwisie szukajwarchiwach.gov.pl. Zachowane w aktach gmin siedleckiego archiwum materiały archiwalne związane z inwazją bolszewików w 1920 roku dotyczą: list rejestracyjnych poborowych, spisów oficerów i podoficerów różnych formacji wojskowych, opieki nad rodzinami osób pełniących ochotniczą lub obowiązkową służbę wojskową, jak również obowiązku pełnienia służby wartowniczej przez miejscową ludność przy obiektach pocztowych oraz telefonicznych, gminnych i wojskowych straży obywatelskich, komitetów obrony narodowej, a także

akcji składania ofiar na rzecz obrony kraju, jednorazowych danin nadzwyczajnych, składek i kontyngentów na cele zaprowiantowania i wyposażenia w odzież i broń wojska, wykazów zebranych pieniędzy, broni, amunicji, czy odzieży, oraz nielicznych śladów współpracy z bolszewikami, której przejawem były lokalne komitety rewolucyjne. Dokumenty, obrazujące straty i zniszczenia dokonane w wyniku inwazji bolszewickiej, dotyczą zniszczonych bądź uszkodzonych linii telefonicznej i telegraficznej, rabunku produktów spożywczych, odzieży, zaginięcia osób w czasie pełnienia podwód, a także rabunku inwentarza przez bolszewików.

W aktach Komendy Powiatowej Policji Państwowej w Siedlcach z lat 1919–1933 zachowały się książki dyżurnych informujące o ochronie mostów w sierpniu 1920 roku, o zatrzymaniu pojedynczych żołnierzy czy dezertersów oraz telefonogramy II Komisariatu Policji Kolejowej w Siedlcach informujące o zabezpieczeniu mostów przy szlakach komunikacyjnych Siedlce–Nurzec, Siedlce–Broszków i warchach przy strategicznych obiektach. Po zapoznaniu się z dokumentami i wypełnieniu Karty pracy uczniowie z każdej grupy prezentują wyniki pracy.

DO WYKORZYSTANIA TAŻE DOKUMENTY :

1. Pismo Ekspozytury Wydziału II Sztabu WP Siedlcach do Komendy Powiatowej Policji Państwowej w Siedlcach z 4.07.1921 r. zawierające spis wyższych urzędów sowieckich i ich najważniejszych pracowników, Archiwum Państwowe w Siedlcach, Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Siedlcach [1916] 1919–1933, sygn. 58, s. 9–10.
2. Siedlce, 10 lipca 1920 r., Telefonogram do II komisariatu Policji Kolejowej w Siedlcach o zabezpieczeniu mostów, Archiwum Państwowe

w Siedlcach, Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Siedlcach [1916] 1919–1933, sygn. 133, k. 35.

3. Siedlce 20 sierpnia 1920 r., Pismo starosty siedleckiego do magistratu miasta Mordy i wszystkich wójtów gmin starostwa siedleckiego, zobowiązujące do zorganizowania we wszystkich wsiach straży obywatelskich w związku z zagrożeniem grasujących band bolszewickich, Archiwum Państwowe w Siedlcach, Akta gminy Żeliszew 1840–1946, sygn. 856, k. 5.
4. Jasionka powiat siedlecki, 22 sierpnia 1920 r., Protokół posiedzenia Gminnej Rady Narodowej w Jasionce w sprawie utworzenia obywatelskich straży bezpieczeństwa, Archiwum Państwowe w Siedlcach, Akta gminy Zbuczyn 1865–1947, sygn. 98, k. 39.
5. Żeliszew, 26 sierpnia 1920 r., Wykaz ilości koni uprowadzonych przez bolszewików w poszczególnych miejscowościach gminy Żeliszew, Archiwum Państwowe w Siedlcach, Akta gminy Żeliszew 1840–1946, sygn. 835, k. 82.
6. Żeliszew, 31 sierpnia 1920 r., Zaświadczenie wydane przez wójta gminy Żeliszew o zrabowaniu przez wojska bolszewickie koni w majątku Chlewiska, Archiwum Państwowe w Siedlcach, Akta gminy Żeliszew 1840–1946, sygn. 835, k. 76.

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA

Wojna polsko-bolszewicka 1919–1920 roku wiąże się z procesem kształtowania ostatecznych granic II Rzeczypospolitej. Bitwa Warszawska w 1920 roku była jednym z najważniejszych starć w historii Europy, ponieważ Polacy powstrzymali pochód bolszewików na Zachód.

Praca dodatkowa dla chętnych:

Przygotuj artykuł do gazetki szkolnej: *Działania wojenne na Podlasiu w sierpniu 1920 roku.*

Załącznik nr 1.

338

STAJOSTWO SIEDLCE
 Okres: od 1.4.1919-1.4.1920 r.
 SERWOWANIE SYTUACYJNE
 Dzięk i

Tytuł: A. SYTUACJA POLITYCZNA I SPOŁECZNA.

Nieprzychylna do własnych władz niskiego poziomu umysłowego ludność, ośmielona, za czasów zaborewskich specjalnie dotknięta na Podlasiu, nie orientowała się dostatecznie w sytuacji politycznej, jaka się wyłoniła wyjściem z kraju cirkularłów. Władze polskie z początkiem roku sprawozdawczego autozytet swój, znośnie jeszcze wywalożać musiały i tylko tak- townemu zachowaniu się tycha i umięjętnemu wpażaniu w ludnościwładności o ważności naszej wewnętrznej sytuacji zawiadzać należy. Ze stosunek ludności do Rządu i poszczególinych władz dyktaryjnych znie- nik się już tak dalece, iż na opór w wykonaniu zle- ceń administracyjnych napotyka się tylko jęszóre w bardzo sporadycznych wypadkach.

Politycznie życie powiatu naogół wpływa spo- kojnie. Jednakowoż coraz silniej we wszystkich sfer- rach dająca się odczuwać drożyzna, spadek maszej wa- luty i brak materiałów i produktów pierwszej potrze- by - wszystko to ujemnie wpływa na rozwój życia po- lityczno-społecznego oraz czyni materjal społeczny łatwo podlegającym wszelkim wpływom.

Z sytuacji tej najbardziej stara się ko- rzystać Polska Partja Socjalistyczna, mając znaczne wpływy wśród miejskich mas robotniczych. W powiecie siły jej - znikome, za wyjątkiem większej części szynby rolwarczej, zorganizowanej w Zawodowym Związ- ku Robotników Rolnych, stojącym pod wyjątkiem kie- rownictwem miejscowego oddziału P.P.S. na ozale które go stoi Stefan Baraniewski, b. nauczyciel Gimnazjum, ostatnio b. kawkik tutejszego Magistratu.

Ozkołwiek największe wpływy w powiecie ma Związek Ludowo-Roboczy, to organizacyjnje, pod względem ilości członków zorganizowanych przedstawia się on akurat. Miejscowym liderem tego stronnictwa jest dyrektor prywatnego Gimnazjum P. Ziemenwit Glinieki

///.

EE

Ferne wpływy, przeważnie między inteligent- nią rzemieślniczą, posiadają M. P. R. ze swym leaderem, kupcem Janem Saliachą.

P. S. L. nie uziemetrzenia silnie, swego ist- nienia, azkołwiek posiada dość duże wpływy.

Zjednoczenie demokratyczne, które początko- wo miało pewną ilość członków z posród miejsowej inteligencji, obecnie zamiera.

Komuniści słabi i do poważniejszego wysta- pienia nie są zdolni, co bynajmniej nie przesądza siły tego stronnictwa w przyszłości niedalekiej, gdyż w Demny kołach pępsowych daje się zauważyć różnicowanie pojęć: Zwykłe strajajęsze w szyb- kim tempie zbliżają się ku komunizmowi.

Przywódcy wszystkich wyemicyjnych stronnictw rekrutują się przeważnie z posród inteligencji, adwokatów i nauzydielei przedewszystkiem. Jedną- woz większość mieszkańców, zwłaszcza miasta, jest bezwzględnie apolityczną i apartydną, a przede- wszystkim bierną.

S T A J O S T W O : *AA*

Załącznik nr 2.

6/5
334

STAROSTWO SIEDLECKIE
Kres: od 1.4.19 do 1.4.1920 r.
SPRAWOZDANIE SITUACYJNE
Dział I

Wzrost: 5. PRZEMISŁ I HANDEL.

Przemysł w powiecie jest niewielki ogranicza się na jednej garbarni, dwóch cementowniach, trzech młynach parowych, skromnej ilości młynów wodnych, wiatraków i cegielni. Są to zakłady drobne, zatrudniająca łącznie około 1000 robotników.

Handel przedstawia się nie lepiej, i przeważnie niżej horekopy na przyszość.

Przez Towarzystwa Rolniczego, trzech składnic, polskiego i żydowskiego stowarzyszeń kupieckich i całego szeregu w bardzo małych rozmiarach promocyjnych kooperatyw wiejskich, powstających instytucjach handlowych w powiecie niema. Wpływa na to głównie bliskość metropolii, która ludność przyzwozająca udanać się po większe zakupy.

Ważni odbywają się w Siedlcach i Mordach dwa razy na tydzień; Jarmarki są rzadkie. Mógłi drobny handel miejski spoczywa prawie wyłącznie w rękach żydowskich.

Banków w Siedlcach jest dwaj: Oddział Warszawskiego Banku dla Handlu i Przemysłu oraz nowounwzrosły Bank ziemski z p. Franciszkiem Godlewskim, prezesem Dyrekcji Towarzystwa Kredytowego Ziemiańskiego. Prócz tego istnieje w Siedlcach Towarzystwo Związane Kredytu, Towarzystwo Kredytowe Miejskie, Związek Handlowców, Towarzystwo Wzajemnego Kredytu i Siedleckie Towarzystwo Pożyczkowe - Sędziackie.

Wszystkie te instytucje zatrudniają a gandy bankowe.

WZROST 5:

Załącznik nr 3.

Wzrost

wzrost (wzrost) zamieszkałych w obliczu i ustalony m. (wzrost).

Wzrost	Wzrost	Wzrost	Wzrost
1) Warszawa i okolice	2) Warszawa i okolice	3) Warszawa i okolice	4) Warszawa i okolice
5) Warszawa i okolice	6) Warszawa i okolice	7) Warszawa i okolice	8) Warszawa i okolice
9) Warszawa i okolice	10) Warszawa i okolice	11) Warszawa i okolice	12) Warszawa i okolice
13) Warszawa i okolice	14) Warszawa i okolice	15) Warszawa i okolice	16) Warszawa i okolice
17) Warszawa i okolice	18) Warszawa i okolice	19) Warszawa i okolice	20) Warszawa i okolice
21) Warszawa i okolice	22) Warszawa i okolice	23) Warszawa i okolice	24) Warszawa i okolice
25) Warszawa i okolice	26) Warszawa i okolice	27) Warszawa i okolice	28) Warszawa i okolice
29) Warszawa i okolice	30) Warszawa i okolice	31) Warszawa i okolice	32) Warszawa i okolice
33) Warszawa i okolice	34) Warszawa i okolice	35) Warszawa i okolice	36) Warszawa i okolice
37) Warszawa i okolice	38) Warszawa i okolice	39) Warszawa i okolice	40) Warszawa i okolice
41) Warszawa i okolice	42) Warszawa i okolice	43) Warszawa i okolice	44) Warszawa i okolice
45) Warszawa i okolice	46) Warszawa i okolice	47) Warszawa i okolice	48) Warszawa i okolice
49) Warszawa i okolice	50) Warszawa i okolice	51) Warszawa i okolice	52) Warszawa i okolice
53) Warszawa i okolice	54) Warszawa i okolice	55) Warszawa i okolice	56) Warszawa i okolice
57) Warszawa i okolice	58) Warszawa i okolice	59) Warszawa i okolice	60) Warszawa i okolice
61) Warszawa i okolice	62) Warszawa i okolice	63) Warszawa i okolice	64) Warszawa i okolice
65) Warszawa i okolice	66) Warszawa i okolice	67) Warszawa i okolice	68) Warszawa i okolice
69) Warszawa i okolice	70) Warszawa i okolice	71) Warszawa i okolice	72) Warszawa i okolice
73) Warszawa i okolice	74) Warszawa i okolice	75) Warszawa i okolice	76) Warszawa i okolice
77) Warszawa i okolice	78) Warszawa i okolice	79) Warszawa i okolice	80) Warszawa i okolice
81) Warszawa i okolice	82) Warszawa i okolice	83) Warszawa i okolice	84) Warszawa i okolice
85) Warszawa i okolice	86) Warszawa i okolice	87) Warszawa i okolice	88) Warszawa i okolice
89) Warszawa i okolice	90) Warszawa i okolice	91) Warszawa i okolice	92) Warszawa i okolice
93) Warszawa i okolice	94) Warszawa i okolice	95) Warszawa i okolice	96) Warszawa i okolice
97) Warszawa i okolice	98) Warszawa i okolice	99) Warszawa i okolice	100) Warszawa i okolice

30	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
31	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
32	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
33	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
34	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
35	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
36	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
37	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
38	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
39	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
40	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
41	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
42	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
43	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
44	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
45	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
46	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
47	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
48	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
49	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
50	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
51	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
52	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
53	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
54	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
55	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
56	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
57	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
58	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot
59	Przedmiot	Przedmiot	Przedmiot

Załącznik nr 4.

SKŁAD PAPIERU,
 materiałów piśmiennych i rysunkowych,
 druków technicznych i mierniczych,
FARB ARTYSTYCZNYCH, OLEJNYCH I WODNYCH,
 farb do tkanin i do wypukłego malowania,
 pendzli, płótna, tektur i płynów malarskich.
 Płótna i papierów ozdobno-introligatorskich,
 obrazów, ramek i listew na ramy
 oraz **WIELKI WYBÓR POCZTÓWEK**
F. CELNIK
 SIEDLCE, ul. Kilińskiego № 24.

STAROSTWO SIEDLECKIE Siedlce, dnia 22. kwietnia 1920 r. 3

Kwartal I /styczeń, luty, marzec/
 SPRAWOZDANIE SYTUACYJNE
 Dział I
 Tytuł: B. PRZEMYSŁ I HANDEL.

W powiecie Siedleckim przemysł jest słabo rozwinięty. Jest pewna ilość młynów, wiatraków, olejarni, mydlarni, garbarni i innych pomniejszych przedsiębiorstw przemysłowych. Zakładów przemysłowych, prowadzonych na większą skalę, niema wcale. Handel, poza pewną ilością sklepów i sklepików, przeważnie w rękach Szydowskich.

Handel ziemłodami z powodu braku takich w ograniczeń nie dosięga większych rozmiarów,-

STAROSTA: *[Signature]*

Załącznik nr 7.

186/182

Spis

stowarzyszeń znajdujących się w obrębie Dzielnicy m. Siedlec.

kolejność	Nazwa stowarzyszenia	Adres	Ilość członków	Kto jest prezesem
1	Klub Mijski / Towarzystwo /	Piekna 2 Dzielnicy 2 ^{go} Okręgu Policji Mijskiej	60	Mieczysław Antonowicz

[Signature]

Załącznik nr 8.

Załącznik nr 9.

Załącznik nr 10.

Załącznik nr 11.

Załącznik nr 12.

Załącznik nr 13.

Załącznik nr 14.

180

Stadlec, dnia 22. kwietnia 1920 r.

4.18

STAROSTWO SINDLECKIE
Kwartal I
/styczeń, luty, marzec/
SRAWOZDANIE SYTUACYJNE
Dział I

Tytuł: I. W O J S K O . . .

W kwartale ubiegłym odbyło się 20 posiedzeń Komisji Wojskowej przyrządowo-lekarskiej.

W dniach 8. i 4. lutego r.b. powołani zostali do czynnej służby wojskowej popisowi 1900, 1901 r. Zawezmano 1203 popisowych. Od dnia 16. lutego do 18. marca r.b. odbywały się posiedzenia powzajemnej komisji celem ponownego przeglądu popisowych z lat 1897, 1898, 1899, 1900 i 1901. Wzięto do wojska 360-in.

Liczba uchylających się od poboru nie przekracza 1% ogółu powołanych, wśród których przeważają żydzi.

Podwójne wojsko w kwartale sprawozdawczym otrzymało do 1500, co wraz z podwójkami, które wiesz zmuszona jest dostarczać na rzecz miejscowych instytucji państwowych, obciąża nieproporcjonalnie ludność powiatu i wywołuje narzekania.

Stomniak wojska do ludności i naczwót zupełnie poprawny.

STAROSTA: *Atty*

181

328

STAROSTWO SINDLECKIE
Okres: od 1.4.1919 - 1.4.1920 r.
SRAWOZDANIE SYTUACYJNE
Dział I

Tytuł: G. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.

Zamieszanie kwestora przemianowany został w dniu 10. r. na t. w. Kadetami wojskowa i ze Starostwem mało ma znaczenia, albowiem udziału w bezpieczeństwie publicznym nie bierze.

Poligra ians nowa ka miasto i powiat Siedlecki komplektuje się z Komendantura, 2-oh Podkomendantów, 129 niezachyż funkcjonalnych w Siedlcach, 54 funkcyjarduszy na 18 posterunkach wiejskich, oraz 12 urzędników kancelaryjnych.

Tabor policyjny składa się z 10 koni dobrej utrzymawoż, jednego powozu na gmacz, jednej bryczki i jednego wolkutu.

Komisje kwalifikacyjne i kursy wyszkolenia przyznawają się w znacznej mierze do udoskonalenia elementu policyjnego. Naczwót działalności policyjnej można nazwać dość sprawną. Umundarowanie funkcyjarduszy jest dostateczne.

Poligra kolejowa funkcjonuje sprawnie. Działalność jej przyznawia się w pierwszej linii do znacznego skrócenia czasu, uprawionego sądu na Kresy. Stomniak Starosty do Policyj i naczwótale naczwót dobry.

STAROSTA: *Atty*

Załącznik nr 17.

Załącznik nr 18.

Załącznik nr 19.

Załącznik nr 20.

Załącznik nr 21.

Załącznik nr 22.

*Halina Bereza (1883-1974),
nauczycielka języka francuskiego
Gimnazjum i Liceum
Ogólnokształcącego im. Królowej
Jadwigi w Siedlcach.*

*Adolf Hubert Ganiewski
(Gancwol) (1870-1942),
fotograf i działacz społeczny,
autor zdjęć dokumentujących
historię Siedlec oraz innych
miejscowości Podlasia
i Lubelszczyzny.*

*Jadwiga Barszczewska-
Michałowska (1884-1966)
w 1904 roku założyła przy
ul. Ogrodowej (obecnie
ul. Sienkiewicza) 40 Szkołę
Komersyjną Żeńską. W roku
szkolnym 1916/17 została
przekształcona w Wyższą Realną
Szkołę Żeńską i przeniesiona do
nowej siedziby przy ul. Długiej.*

Nauczyciele i maturzystki VII Klasowego Zakładu Naukowego Żeńskiego Konstancji Żembrzuskiej. Siedzą od lewej: NN, Wacław Szwedowski (właściciel prywatnego męskiego gimnazjum realnego mieszczącego się przy ul. 3 Maja), NN, przełożona szkoły Maria Żembrzuska, ks. Koronat Piotrowski, NN. W pierwszym rzędzie stojących, od lewej: trzeci muzyk Wojciech Nowosielski, czwarty plastyk Antoni Szybalski. Neg. 483 z lat 20. XX w. Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Siedlcach.

Grono nauczycielskie i maturzystki prywatnego VII Klasowego Zakładu Naukowego Żeńskiego Konstancji Żembrzuskiej. W atelier siedzą od lewej: czwarta — przełożona i założycielka szkoły K. Żembrzuska, szósty — ks. Koronat Piotrowski, ósmy Mieczysław Astanowicz. Neg. 349 sprzed 1915 r. Zdjęcie ze zbiorów Muzeum Regionalnego w Siedlcach.

Mieczysław Astanowicz (1880-1924) nauczyciel siedleckich szkół średnich, od 1912 roku dyrektor Gimnazjum Podlaskiego w Siedlcach, zwolennik nowoczesnych metod nauczania, społecznik.

Ciekawostka: Leon Barszczewski (1849-1910), podróżnik, badacz Azji Środkowej, odkrywca starożytnej Samarkandy i założyciel muzeum w tym mieście, wybitny glaciolog, archeolog i prekursor fotografii lodowców. Odkrył kilkadziesiąt złóż bogactw naturalnych. Znał język rosyjski, francuski, niemiecki, tadżycki, uzbecki i sanskryt. W 1874 roku nauczył się fotografii u akwarelisty i fotografa Mikołaja Osipowa. Jako oficer armii rosyjskiej został zesłany do Siedlec za odmowę przyjęcia prawosławia. W 1904 roku ufundował w Siedlcach córce Jadwidze żeńską Szkołę Handlową (obecnie Liceum Ogólnokształcące im. Świętej Królowej Jadwigi).

Załącznik nr 23.

Uzupełnij tabelę

Imię i nazwisko	Lata życia	Zawód	Nazwa instytucji, z którą był/była związany/a
Halina Bereza			
Mieczysław Aślanowicz			
Jadwiga Barszczewska- -Michałowska			
Adolf Ganiewski (Gancwol)			
Ziuta Buczyńska			
Konstancja Zembrzuska			
Wacław Szwedowski			
Tadeusz Radliński			
Maria Chrzanowska			
Tadeusz Moniewski			
Jacek Woszczerowicz			
Magorzata Łada Maciągowa			

Załącznik nr 24.

Dokumenty nr 25-30

Źródło historyczne	Czego dotyczy dokument, do kogo był skierowany
25. Wykaz dezertków z powiatu siedleckiego, Archiwum Państwowe w Siedlcach, Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Siedlcach [1916] 1919-1933, sygn. 117, s. 326.	
26. Meldunek starosty siedleckiego z 15.07.1920 r., w sprawie nakłaniania do dezercji, Archiwum Państwowe w Siedlcach, Komenda Powiatowa Policji Państwowej w Siedlcach [1916] 1919-1933, sygn. 118, s. 5.	
27. Pismo starosty siedleckiego z 16.07.1920 w sprawie utworzenia w gminach Komitetów Pomocy Żołnierzowi Polskiemu, Archiwum Państwowe w Siedlcach, Akta gminy Żeliszew powiat Siedlce 1840-1946, sygn. 835, s. 52.	
28-29. Pismo starosty siedleckiego z 19.07.1920 w sprawie zabezpieczenia mostów, środków komunikacyjnych i telegrafów przed dywersją bolszewicką, Archiwum Państwowe w Siedlcach, Akta gminy Żeliszew powiat Siedlce 1840-1946, sygn. 835, s. 53, 55.	
30. Rozporządzenie Rady Obrony Państwa o jednorazowej daninie na potrzeby wojska, Archiwum Państwowe w Siedlcach, Akta gminy Żeliszew powiat Siedlce 1840-1946, sygn. 858, k. 6.	

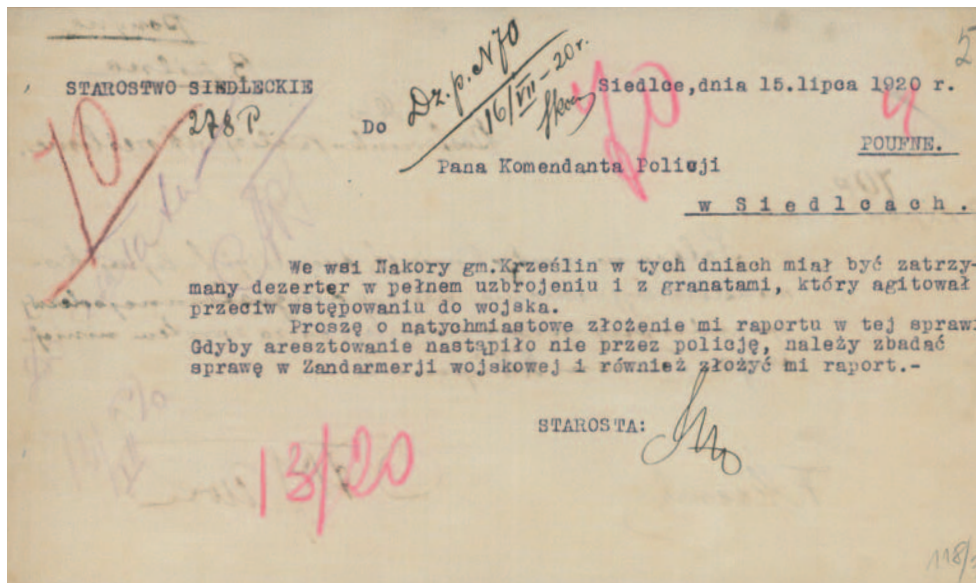
326

IMIENNY WYKAZ DEZERTERÓW POWIATU SIEDLECKIEGO.

Nr.p.	Nr. ks. główn.	Rocznik	Imię i nazwisko popis.	Gmina	Kiedy i gdzie wcielony.
1.	612	1896	Altman Chajko	Siedlce	bez przydziału
2	620	"	Berenfeld Dawid	"	"
3	967	"	Zilbersztejn Judko	"	"
4	952	"	Złocisty Chaim	"	"
5	736	"	Konopny Szloma	"	"
6	740	"	Kozłowski Chaskiel	"	"
7	745	"	Kramarz Szloma Josek	"	"
8	842	"	Rafał Nuta	"	"
9	b.dod.	"	Luksenburg Szloma	"	"
10	166	1897	Wajsenberg Pinkus	Krześlin	"
11	270	"	Zylkman Abram	Mordy	"
12	675	"	Czeresznia Herszko	Siedlce	"
13	689	"	Dębowicz Szloma	Siedlce	"
14	753	"	Judengłobin Alser Benjam.	"	"
15	763	"	Kisieliński Zelman Chaim	"	"
16	887	"	Rakowicz Szyja	"	"
17	904	"	Sliwka Troim	"	"
18	927	"	Sukiennik Uszer	"	"
19	223	1899	Lantorsztejn Mendel	Mordy	"
20	235	"	Wilk Srul	"	"
21	251	"	Grynwald Moszko	"	"
22	331	"	Radzikowski Jan	Pióry	"
23	524	"	Stachowicz Adam	Stara wieś	"
24	667	"	Grunberg Boruch	Siedlce	"
25	706	"	Korona Mordko	"	"
26	773	"	Malin Icko	"	"
27	1057	"	Sychulec Stanisław	Wodynie	"
28	21 D	"	Sztabkole Lewek	Siedlce	"
29	65 D	"	Pikarz Mosek	"	"
30	108 D	"	Sekuła Juljan	Krześlin	"

Branicki
Pułkownik i Komendant P.K.U. 1/160

Załącznik nr 26.

Załącznik nr 27.

52

WYKONAWCA: WYKONAWCA

Siedlce, dnia 16. lipca 1920 r.

B. KLINT.

Do

Różna gminy Zelina

1491
VII - list 4499/14.0
- do art.

Wojownikom naszym, w porozumieniu z Radą Gminną, bezskładnie uszczuplić w każdej wsi komitety pomocy żołnierzom naszym.

Trzy gminy winien powstać komitet równy, do którego komitety wiejskie mają składać zbiórki i ofiary, a ten będzie odprowadzał takowe do Siedlec.

Obchodzi tu przedewszystkiem o dane i mał omówił jednej nie należy tracić z wyzakiwaniam w tej akcji.

Zbiórnie należy:

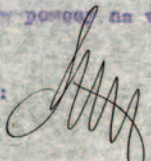
- Kamizole,
- buty,
- spodnie,
- bluzy wapienne pod szyję,
- placzące kroju wojskowego,
- koszule i kołoseony,
- skarpetki,
- szosy,
- manżetki,
- blaszane miski do jedzenia, tytki,
- manierki, flaszki polowe,
- paszy,
- tornietry, worki bocarie,
- ręczniki

BRONI:

- NOŻY i KOCIKI z KAPCZYCZKI
- karabiny wszelkich systemów,
- ładunki wszelkich systemów,
- rewolwery i pistolety,
- ładunki rewolwerowe,
- bagiety,
- szable,
- pochny do rewolwerów i bagietów.

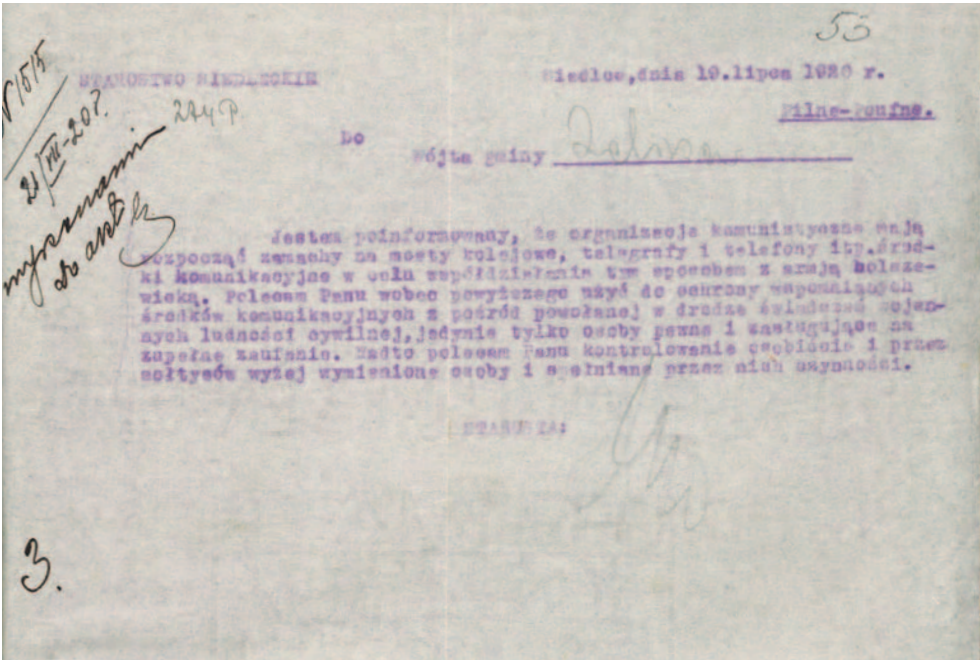
Nie może być ani jeden gospodarz gminie w ten znaczeniu, że się uchylili od ofiarnego obowiązku dla swego żołnierza.

Sobotnia i Niedziela zbiórka, która będą robić delegaci z Siedlec, nie powinna wstrzymać prace komitetów pomocy na wsiach i w gminie.-

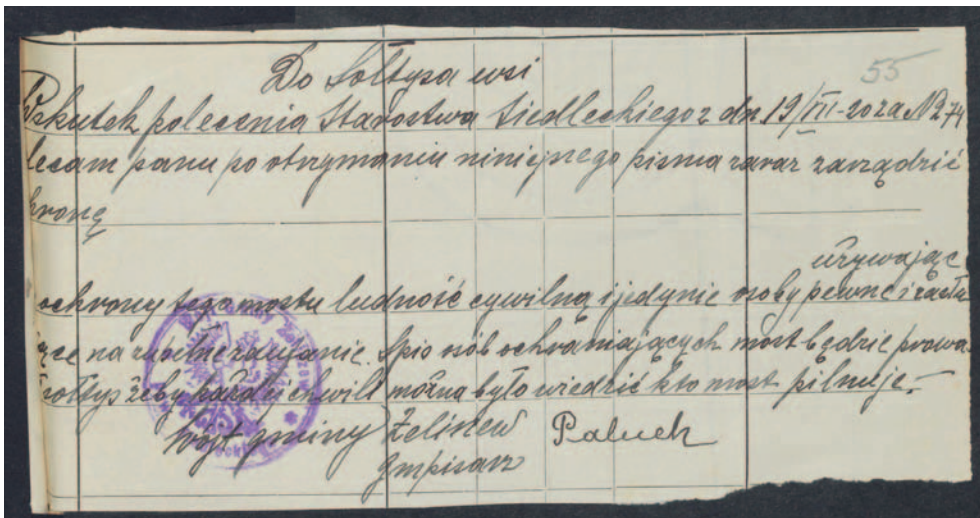
WYKONAWCA:

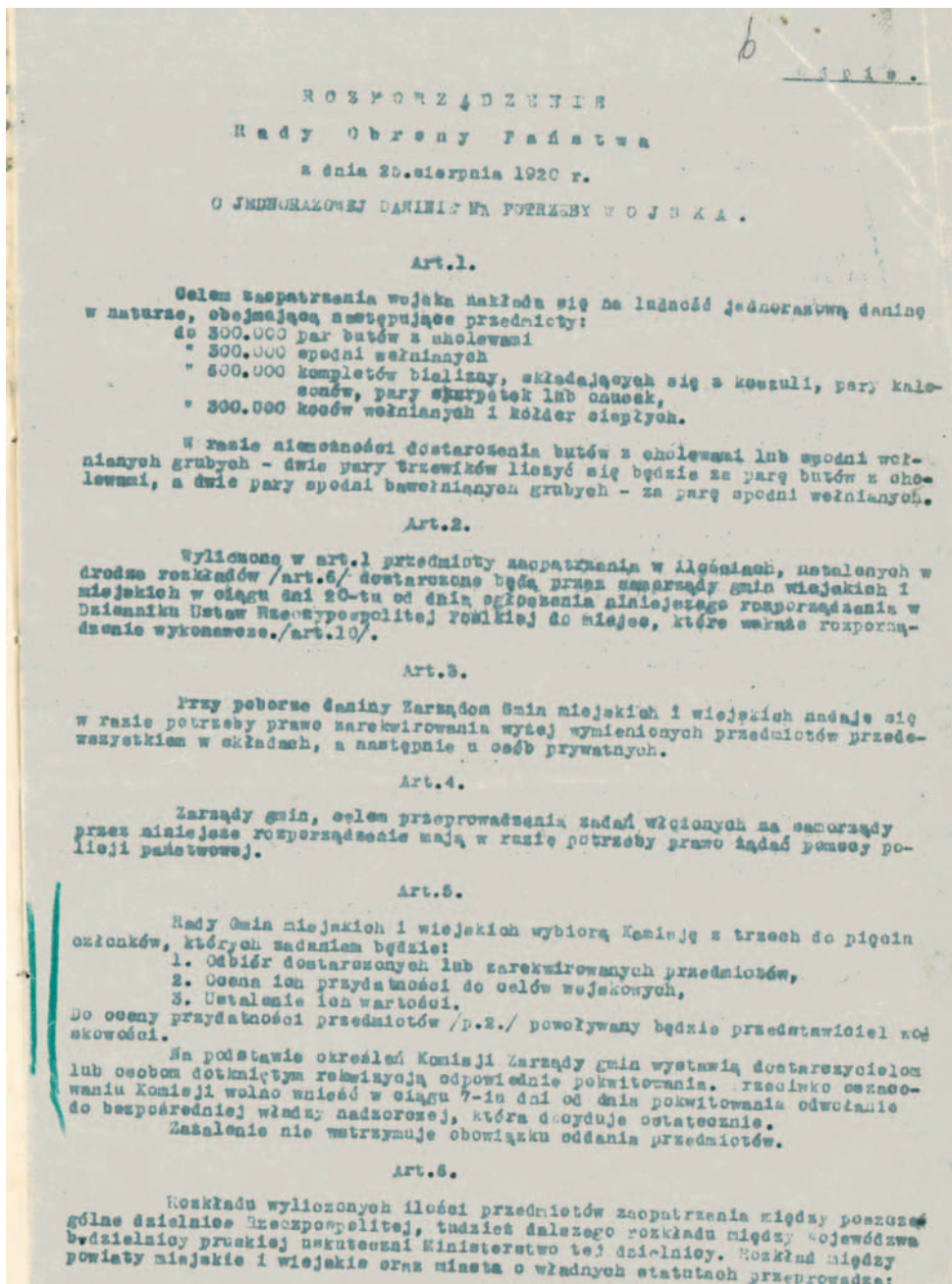
B.

Załącznik nr 28.

Załącznik nr 29.

w b.dzielnicy rzymskiej wojewódwie pozostającej opinii Rady Wojewódzkiej na obszarze zaś w b.dzielnicy austriackiej - Tymczasowy Wydział Samorządowy. Rozkład między gminy wiejskie i pozostałe miasta dokonają wydziały powiatowe. Przy rozkładach należy uwzględnić ilość mieszkańców danego obszaru i jego zmienność.

Art.7.

Oś obowiązków daniny wolne są obszary Rzeszypospolitej w okolicy lub częściowo które urosły w skutek inwazji wojsk nieprzyjacielskich. O zwolnieniu całkowitem lub częściowym powiatów lub ich części orzeka wojewoda po zasięgnięciu opinii Sekcji Rady Wojewódzkiej względnie Tymczasowy Wydział Samorządowy o zwolnieniu zaś poszczególnych gmin Wydział Powiatowy.

Art.8.

Osoby winne od uchylenia się od obowiązku dostarczenia zarekwirowanych przedmiotów wymienionych w art.1 niniejszego rozporządzenia ulegną w drodze administracyjnej karze aresztu do 6-ia miesięcy lub grzywnie do 100.000 mk., na obszarze zaś b.dzielnicy pruskiej w zwykłej drodze sądowej karze więzienia do 6 miesięcy lub grzywną do 100.000 marek.

Art.9.

Ciężary, wyniki dostarczenia daniny przez samorządy wiejskie i miejskie mają być pokryte w sposób przewidziany w obowiązujących przepisach dla pokrycia normalnych wydatków administracyjnych samorządowej, dodatkami do podatków lub specjalnym podatkiem /specjalną składką/ rozłożeniem równomiernym na wszystkie warstwy ludności stosownie do ich dochodów i majątków.

W używanych w ten sposób wpływów otrzymują ci z obowiązanych do świadczeń w naturze do do których wartość złożonej daniny przekracza przypadające na nich w myśl niniejszego artykułu wysokość świadczenia pieniężnego odpowiadające zwroty.

Rozkład ciężarów oraz repartycji swrotu nakuteczną ^w gminach wiejskich Rady Gminne.

Art.10.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych, na obszarze zaś b.dzielnicy pruskiej - Ministrowi tej dzielnicy z równoczesnym upoważnieniem go do uzgodnienia w wykonaniu niniejszego rozporządzenia z odrębnymi właściwościami ustroju administracyjnego w powyższej dzielnicy.

Minister /-/- Skulski w.r.

Za zgodność z oryginałem

Sekretarz Sejniku